

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-03-07
meddelad i
Umeå

Mål nr M 3021-14

SÖKANDE

SSAB EMEA AB, 556313-7933, 613 80 Oxelösund
Ombud: [REDACTED], Alrutz' Advokatbyrå AB, Box 7493,
103 92 Stockholm

MOTPARTER

1. Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
2. Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå

SAKEN

Begäran om alternativvärde och dispens avseende begränsningsvärden enligt 1 kap. 15 och 16 §§ industriutsläppsförordningen (2013:250) vid bolagets anläggningar i Luleå (BAT-AEL 51 och BAT-AEL 56).

Avrinningsområde: 8/9 (Mellan Altersundet och Luleälven)

Koordinater (SWEREF 99 TM):   N= 7 289 450   E= 834 420 (koksverket)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ålägger SSAB EMEA AB att som alternativvärde följa det begränsningsvärde som gäller för kokssläckning (konventionell, utsläppsminimerad våtsläckning) enligt 2 kap. 5 § 3 p industriutsläppsförordningen (2013:250), BAT-AEL 51, baserad på utsläppsmätning av stoft enligt en modifierad version av svensk standard, SS-EN 13284-1, som den modifierade versionen beskrivits i en bilaga till bolagets ansökan den 24 november 2014 (domsbilaga 1).

Mark- och miljödomstolen meddelar SSAB EMEA AB dispens från det begränsningsvärde som gäller för kokssläckning (konventionell, utsläppsminimerad våtsläckning) enligt 2 kap. 5 § 3 p industriutsläppsförordningen, BAT-AEL 56, för

Dok.Id 247008

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00

summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket, ut från bioreningen, till och med den 1 juli 2018.

För dispensen gäller villkoret att summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket, ut från bioreningen, till och med den 1 juli 2018 vid normal drift inte får överskrida begränsningsvärdet 200 mg/l.

Domen gäller även om den överklagas.

BAKGRUND

I deldom den 26 november 2010 (M 2350-08) lämnade miljödomstolen SSAB Tunnpålat Aktieföretag (efter fusion numera SSAB EMEA AB) tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid företagets anläggningar i Luleå. Sedan företaget överklagat deldomen meddelade Mark- och miljööverdomstolen den 4 oktober 2011 (M 10 664-10) tillstånd till fortsatt verksamhet vid företagets anläggningar i Luleå avseende en årlig produktion av 800 000 ton koks och 2 500 000 ton prima stålämnen, utökad verksamhet avseende en årlig produktion av 1 100 000 ton koks och 3 000 000 ton prima stålämnen och tillstånd till de ut- och ombyggnader som utökningarna förutsätter.

Domstolen sköt bl.a. upp frågan om villkor för utsläpp av stoft från koksverket och utsläpp till vatten från företagets anläggningar. Vidare beslutades att företaget skulle utföra mätningar av utsläppet av stoft från koksverkets nya släcktorr (utredning U4) och utreda storleken av och orsaken till utsläppet av ammoniakkväve från Laxvikenbassängernas utlopp samt förutsättningarna för att begränsa dessa utsläpp (utredning U5).

Utredning U4 ska redovisas senast den 31 december 2016 och utredning U5 ska redovisas senast den 31 december 2017.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar), det s.k. industriutsläppsdirektivet (IED), ska tillämpas fr.o.m. den 7 januari 2013. Enligt IED ska s.k. BAT-slutsatser (Best Available Techniques) användas som referens vid tillståndsprövning och i fråga om sådana slutsatser som innehåller utsläppsvärden får prövningsmyndigheterna som huvudregel inte tillåta utsläppsnivåer som överskrider de som motsvarar bästa tillgängliga teknik enligt BAT-slutsatsen. Sådana slutsatser enligt IED har i Sverige implementerats genom generella föreskrifter i industriutsläppsförordningen (2013:250, IUF). Enligt 1 kap. 8 § nämnda förordning ska utsläppsvärden i de slutsatser som anges i 2 kap. industriutsläppsförordningen gälla som begränsningsvärden under normala driftförhållanden. BAT-slutsatser för järn- och stålindustrin har beslutats den 28 februari 2012 och offentliggjorts den

8 mars 2012 (EU-kommissionens genomförandebeslut 2012/135/EU, jfr. ISBN 978-92-79-26475-7) och ska följas senast den 8 mars 2016 (jfr. 1 kap. 8 § IUF). Utsläppsvärden finns bl.a. för koksugnsanläggningar i punkterna 42-44 och 48-52 (utsläpp till luft) samt 56 (utsläpp till vatten och avloppsvatten), jfr. 2 kap. 5 § 3 p IUF.

Enligt 1 kap. 15 § IUF får miljöprövningsdelegationen besluta att en industriverksamhet i stället för att följa ett begränsningsvärde i slutsatser (dvs. som följer av slutsatser med utsläppsvärden) ska följa ett begränsningsvärde som bestäms med hänsyn till andra tidsperioder och andra referensförhållanden (alternativvärde).

Enligt 1 kap. 16 § IUF får miljöprövningsdelegationen ge dispens från ett begränsningsvärde som avses i 1 kap. 8 § samma förordning om det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet och dispensen förenas med ett villkor om att i stället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Av bestämmelserna i 1 kap. IUF framgår bl.a. följande. En dispens enligt 17 § upphör att gälla när det begränsningsvärde som dispensen avser ha ersatts med nya slutsatser om bästa tillgängliga teknik. I det enskilda fallet får dock, enligt 18 §, en dispens gälla under en kortare period än vad som sägs i 17 §, om förutsättningarna enligt 16 § endast gäller under den tid som behövs för att anpassa anläggningen till slutsatser med utsläppsvärden.

Mark- och miljödomstolen får enligt 21 kap. 3 § miljöbalken i stället för miljöprövningsdelegationen pröva frågor om alternativvärde eller dispens om det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken i mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

SSAB EMEA AB (fortsättningsvis SSAB eller bolget) har, som talan slutligen utformats, yrkat enligt följande.

SSAB yrkar att mark- och miljödomstolen ska ålägga bolaget att följa det begränsningsvärde som gäller för bolagets verksamhet enligt BAT-AEL 51 fast baserat på den mätmetod som bolaget tillämpar och som beskrivits i en bilaga till ansökan (bilaga A).

SSAB yrkar dispens från begränsningsvärdet enligt BAT-AEL 56 för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket, ut från bioreningen, till och med den 1 juli 2018 och att dispensen ska förenas med ett villkor om att vid normal drift innehålla ett begränsningsvärde om 200 mg/l, analyserat som totalkväve.

Bolaget har slutligen yrkat att domen ska gälla även om den överklagas.

Beträffande BAT-AEL 51 har Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län inledningsvis bestritt bolagets yrkande om alternativvärden för BAT-AEL 51 men, efter det att bolaget kompletterat underlaget med ett utlåtande från Lennart Hällgren, METLAB miljö AB, godtagit bolagets yrkande.

Beträffande BAT-AEL 56 yrkade bolaget inledningsvis både dispens och s.k. alternativvärden innebärande att provtagningen skulle ske på ett annat sätt än vad som förutsätts i slutsatsen. SSAB har dock efter den första remissomgången återkallat yrkandet om alternativvärden avseende BAT-AEL 56. Länsstyrelsen har tillstyrkt yrkandet om tidsbegränsad dispens. Naturvårdsverket har bestritt yrkandet.

ANSÖKAN

SSAB har med stöd av 1 kap. 15 och 16 §§ IUF (2013:250) begärt alternativvärden och dispens avseende begränsningsvärden som gäller för bolagets verksamhet i Luleå enligt 1 kap. 8 § IUF med åberopande av en till ansökan fogad promemoria.

Enligt 1 kap. 8 § IUF ska utsläppsvärden som anges i slutsatser om bästa tillgängliga teknik (BAT-slutsatser) i 2 kap. samma förordning gälla som begränsningsvärden. I 2 kap. 5 § hänvisas till BAT-slutsatser i bilaga till Europeiska kommissionens genomförandebeslut 2012/135/EU avseende bland annat tillverkning av koks. I 2 kap. 5 § hänvisas till de utsläppsvärden som anges i dessa BAT-slutsatser, bland annat till punkterna 51 och 56 avseende utsläpp till luft och vatten.

Enligt punkten 51 (BAT-AEL 51) är den BAT-relaterade utsläppsnivån för stoft från den typ av kokssläckning som SSAB tillämpar (konventionell, utsläppsminimerad våtsläckning) < 25 mg/ton koks, baserat på mätning med den icke-isokinetiska Mohrhauermetoden. För att uppnå detta krav har bolaget åtagit sig att installera ett nytt släcktorntorn

I deldomen den 26 november 2010 har mark- och miljödomstolen skjutit upp frågan om villkor för utsläpp av stoft från koksverket under en provotid och ålagt SSAB att under denna utföra mätningar av utsläppet av stoft från det nya släcktorntornet.

SSAB mäter utsläpp av stoft från släckningen av koks inte med den i BAT-AEL 51 angivna Mohrhauermetoden utan enligt svensk standard SS-EN 13284-1, med vissa avvikelser som motiveras av de särskilda förhållanden som råder vid bolagets släcktorntorn. Den av SSAB tillämpade mätmetoden bedöms resultera i något högre värden än Mohrhauermetoden.

Med det nya släcktorntornet räknar SSAB med att kunna innehålla kravet BAT-AEL 51, även med den mätmetod som bolaget tillämpar.

Eftersom den mätmetod som SSAB tillämpar bedöms som mer ändamålsenlig än Mohrhauermetoden och inte kan antas resultera i lägre utsläppsvärden, yrkar SSAB att mark- och miljödomstolen ska ålägga bolaget att följa det begränsningsvärde som gäller för bolagets verksamhet enligt BAT-AEL 51 fast baserat på den av bolaget tillämpade mätmetoden.

I *punkten 56 (BAT-AEL 56)* anges BAT-relaterade utsläppsnivåer för rening av koksugnsvatten. Bland annat anges utsläppsnivån mindre än 15–50 mg/l för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve. Samtliga utsläppsnivåer är baserade på ett kvalificerat stickprov eller ett 24-timmars blandprov.

Processvatten från SSAB:s koksverk (koksugnsvatten) renas i en biologisk reningsanläggning. Processvatten som renats i denna anläggning bedöms uppfylla samtliga begränsningsvärden i BAT-AEL 56, med undantag för det begränsningsvärde som gäller för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve. Nämda summa bedöms kunna uppgå till 200 mg/l, även under normala driftförhållanden.

För att kunna innehålla begränsningsvärdet för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i det renade processvattnet krävs ytterligare kväverening i form av ett nytt denitrifikationssteg. SSAB har låtit utreda behovet av en sådan åtgärd, utifrån den risk för påverkan på recipienten som utsläppet av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve innebär. Slutsatsen är att någon risk av betydelse inte föreligger. Att följa begränsningsvärdet för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve kan därmed, med hänsyn till de lokala miljöförhållanden anses innebära oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan. Dispens enligt 1 kap. 16 § IUF bör därmed kunna medges. Som villkor för dispens bör det föreskrivas ett villkor om att vid normal drift innehålla ett begränsningsvärde om 200 mg/l, analyserat som totalkväve och baserat på ett stickprov i månaden.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket. (I redovisningen nedan har fotnotsanmärkningar uteslutits.)

Naturvårdsverket har den 11 mars 2014 anfört följande.

Inställning

1. Naturvårdsverket bestrider bolagets yrkande om alternativvärde för BAT-AEL 51.
2. Naturvårdsverket bestrider bolagets ansökan om dispens från del av BAT-AEL 56.
3. Naturvårdsverket bestrider bolagets yrkande om alternativvärde för BAT-AEL 56.

Grunder

Bolaget har inte presenterat tillräcklig utredning för att det ska vara möjligt att avgöra om förutsättningar för att meddela alternativvärden och dispens enligt 1 kap. 15 och 16 §§ industriutsläppsförordningen (2013:250) föreligger. Naturvårdsverket utvecklar nedan vilka brister vi menar att ansökan har.

Utveckling av talan***Alternativvärde BAT-AEL 51***

Bolaget har inte visat att användning av den yrkade mätmetoden för mätning av stoft från koksläckningen ger ett minst lika strikt krav som med den metod som anges i BAT-slutsatsen. Någon jämförande mätning har inte redovisats.

Naturvårdsverket anser därför att det av ansökan inte kan säkerställas att de förutsättningar som ställts upp i 1 kap. 15 § industriutsläppsförordningen om alternativvärden är uppfyllda.

Naturvårdsverket menar att bolaget behöver komplettera ansökan, t.ex. med jämförande mätning eller ett utlåtande från en oberoende sakkunnig instans, för att visa att den yrkade mätmetoden ger ett minst lika strikt krav som i BAT-AEL 51.

Dispens från BAT-AEL 56

Av 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen framgår de enda skäl som får läggas till grund för en dispens. Alla meddelade dispenser ska rapporteras till EU-kommissionen enligt artikel 72 och 15.4 i Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU). För att EU-kommissionen ska kunna avgöra om Sverige lever upp till kraven i direktivet är det nödvändigt att tillräckliga grunder redovisas. Naturvårdsverket anser inte att den utredning bolaget presenterar utgör tillräcklig grund för att visa att skäl för dispens föreligger.

Frågan om utsläpp till vatten från koksverkets vattenrening kunde inte avgöras vid tiden för deldomen den 26 november 2010 (M 2350-08). De utredningar som krävs framgår av domstolens protokoll den 14 april 2014 samt aktbilagorna 138, 145, 151, 167, 171 i målet. Tid för redovisning har förlängts till den 31 december 2017. Ut-

redningen omfattar bl.a. effekter på fisk av utsläpp av ammoniumkväve och nitrit. Resultatet av den skälighetsbedömning som nu ska ske enligt 16 § ska i huvudsak överensstämma med resultatet av en tillämpning av 2 kap. 7 § miljöbalken.

Bolaget belyser i ansökan följande tre miljöaspekter av utsläppet av kväve till vatten från reningsanläggningen för koksverksvatten och kommer till slutsatsen att ytterligare kväverening inte är motiverad, nämligen följande.

1. risk för övergödning
2. risk för toxicitet och
3. risk för låga syrgashalter

Naturvårdsverket kommenterar dessa punkter nedan tillsammans med identifierade områden där ytterligare redovisning krävs för att skäl för dispens ska kunna anses föreligga.

Risk för övergödning

Fel recipient

Bolaget beskriver situationen i Bottenviken så att det är fosfor och inte kväve som är begränsande för produktionen av växtbiomassa där. Bottenhavet och Bottenviken har inte samma problem med övergödning som egentliga Östersjön. Naturvårdsverket delar bolagets uppfattning att ett minskat kväveutsläpp med ca 20 ton per år, vilket av bolaget bedöms möjligt om denitrifikation införs, inte är avgörande för övergödningens problematiken i Bottenviken.

I det närmaste vattenområdet Inre Hertsöfjärden, som utgör recipient för utsläppen, är den ekologiska statusen dock klassificerad som dålig. MKN är satt till god ekologisk status med förlängd tid till år 2021 istället för år 2015. Ett sådant undantag får meddelas endast under vissa förutsättningar, bl.a. att syftet är att vattenmiljön stegvis ska förbättras så att kvalitetskraven blir uppfyllda vid den senare tidpunkten och att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare. Orsaken till klassningen och den förlängda tiden för att nå god ekologisk status till 2021 anges vara övergödning (VISS, arbetsmaterial 2014-09-08). Också för den enskilda parametern kväve anges status till dålig.

Bolagets beskrivningar och slutsatsen att det inte finns behov att införa kväverening av utgående vatten från koksverkets bioreningsanläggning med syfte att minska risken för övergödning gäller för angränsande havsområden. Naturvårdsverket menar att redovisningen av risk för övergödning, och övrig påverkan, p.g.a. bolagets utsläpp av kväve även behöver omfatta det vattenområde som utgör direkt recipient för avloppsvattnet, dvs. Inre Hertsöfjärden. Det har i deldomen den 26 november 2010 klargjorts att det är Inre Hertsöfjärden som i första hand bör betraktas som recipient för bolagets utsläpp till vatten (domskäl, sid 117). Allmänheten har tillträde till fjärden och eventuella framtida villkor bör utformas bland annat med tanke på hur fjärden används.

Utsläppets storlek och reningseffekten kan ifrågasättas

SSAB är en av två angivna punktkällor för kväveutsläpp i Hertsöfjärden (VISS). Den andra är Luleå kraftvärmeverk, som dock inte redovisar några utsläpp av kväve till Hertsöfjärden i miljörapport för 2013. Därutöver anges i VISS diffusa källor som urban markanvändning (fosfor), skogsbruk (fosfor) och atmosfärisk deposition (övergödning). Vidare anges att det är oklart vilka åtgärder som krävs, och i vilken omfattning, för att vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk status.

I SMHI vattenwebb visualiseras näringsämnesbelastningen geografiskt och från olika sektorer, samt transport av näringsämnen mellan olika havsområden utmed kusten. Analysen bygger på resultat från modellberäkningar. För vattenområdet Hertsöfjärden visas att kväveutsläppet från landkällor som jordbruksmark, skog/hygge, avlopp, urbant inklusive dagvatten är totalt 2,5 ton/år och via inströmning från omgivande vattenförekomster ca 9 ton/år (deposition mindre än 1 ton/år). Av miljörapport för 2013 framgår att utsläppet av kväve från koksverkets bioreningsanläggning var 40 ton/år, av det totala kväveutsläppet till vatten på 93 ton. Bolagets andel av den totala kvävetillförseln är alltså betydande. Enligt miljörapporten gör bolaget avdrag för föroreningar i inkommande vatten från Lule älv när utsläppen beräknas.

Det kan av tillgängliga miljörapporter inte avgöras hur utsläppet varierar med produktionstakten eftersom koksproduktionen länge legat kring 700 000 ton/år. Om man antar att volymen av avloppsvattnet från koksverket är proportionell mot koksproduktionen, och att reningsanläggningen har samma effekt för olika produktionsnivåer kan utsläppet vid full tillståndsgiven koksproduktion bli ca 70 ton/år enbart från koksverkets bioreningsanläggning. Detta är betydligt högre än den nivå som antogs i MKB, där kväveutsläppet bedömdes till totalt 67 ton/år från *hela* verksamheten vid full produktion.

Det kan även vara så att reningseffekten vid denitrifikation är betydligt högre än den antagna 55 %. Vid SSAB:s anläggning i Oxelösund har en reningseffekt på 90 % uppnåtts i reningsanläggningen som omfattar denitrifikation (Miljörapport för 2013).

Kväveutsläppet vid tillståndsgiven produktion skulle vid införande av denitrifikation och med användande av ovanstående siffror för utsläpp och reningseffekt kunna minska med ca 60 ton/år.

Sammantaget indikerar informationen att kvävetillförseln till den övergödda fjärden i allt väsentligt härrör från SSAB. Naturvårdsverket menar att åtgärder inom SSAB kan ha avgörande betydelse för möjligheten att följa fastställd miljökvalitetsnorm, dvs. god ekologisk status år 2021.

Bolaget behöver därför närmare redovisa grunderna för yrkandet om dispens från BAT-slutsatsen, dvs. ett underlag som visar att något av skälen för dispens i 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen föreligger, inklusive kostnader och miljönytta med att följa begränsningsvärdet. Eftersom en dispens kan komma att gälla under ett stort antal år menar Naturvårdsverket att bolaget bör redovisa detta även för den tillståndsgivna produktionsnivån och inte enbart vid dagens situation.

Det bör även framgå hur icke-försämringskravet ska följas vad gäller bolagets påverkan på Inre Hertsöfjärden och möjligheten att följa MKN. Vidare bör visas hur bolaget ska kunna bidra till den stegvisa förbättring som också krävs.

Bolaget behöver även redovisa den totala tillförseln av kväve och fosfor till Inre Hertsöfjärden från bolagets utsläppspunkter för att den samlade påverkan på övergödningssituationen ska kunna bedömas. Med detta menas att även de föroreningar som bolaget tillför via det inkommande kylvattnet bör framgå.

Sammanfattande bedömning rörande övergödning

Naturvårdsverket menar att bolaget behöver beskriva miljöpåverkan även i den primära recipienten, och utifrån situationen vid full produktion. Bolaget behöver även utveckla uppgifterna om möjlig reningseffekt och kostnader som skyddsåtgärderna skulle medföra.

Risk för toxicitet

Bolaget redovisar att halten av ammoniak överstiger den maximala halt som anges i Havs- och vattenmyndighetens förslag till bedömningsgrund för särskilt förorenande ämnen. Uppmätta halter i det utgående vattnet från Inre Hertsöfjärden ligger enstaka veckor över 10 µg/l, mot förslagets högst 5,7 µg/l för kustvatten. Bolaget redovisar inte de högsta halterna vid enstaka mättillfällen eller halter från andra provpunkter i Inre Hertsöfjärden. Det kan därför inte avgöras hur mycket det totala utsläppet, och även utsläppet från koksverket, måste minska för att följa miljökvalitetsnormen god kemisk status enligt dessa bedömningsgrunder.

Naturvårdsverket menar att möjliga åtgärder för att hålla ammoniakhalterna under de föreslagna maxvärdena bör framgå av ansökan, liksom de kostnader som åtgärderna skulle medföra.

Risk för låga syrgashalter

Av ansökan framgår att en reducerad syremättnad av vattnet vid utloppet från Inre Hertsöfjärden på ca 25 % uppmätts vintertid. Det anges att det tyder på syretärande ämnen i vattnet och det är troligt att syretärningen främst orsakas av utsläppt ammonium från SSAB:s verksamhet.

Såvitt Naturvårdsverket erfar tas provet i ytligt vatten och information om reduktionen av syremättnad i bottenvatten och i övriga delar av Inre Hertsöfjärden saknas. Utifrån bottenfauna kan man dock misstänka att syrebrist råder i bottenarna.

Naturvårdsverket menar att situationen i bottenvatten och risk för skada på vattenlevande organismer i Inre Hertsöfjärden och i berörda områden utanför den behöver beskrivas för att behovet av minskade kväveutsläpp ska kunna bedömas.

Alternativvärde BAT-AEL 56

I BAT-AEL 56 anges att de BAT-relaterade utsläppsnivåerna ska uppfyllas för ett kvalificerat stickprov eller ett 24-timmars blandprov. I BREF-dokumentet definieras ett kvalificerat stickprov som ett samlingsprov av minst fem stickprov

tagna över en period av högst två timmar, och med ett intervall av minst två minuter. Bolaget ansöker om att istället använda stickprov.

Det framgår inte av ansökan om yrkad ändring innebär ett minst lika strikt krav som utsläppsnivån i BAT-slutsatsen, vilket måste visas för att alternativvärde ska kunna meddelas.

Naturvårdsverket noterar att en parameter, tiocyanat, som ingår i BAT-AEL 56 inte omnämns i bolagets yrkande om alternativvärde.

Bolaget har i yrkandet även angett med vilka intervall provtagning ska ske. Naturvårdsverket menar att det kan avgöras i tillsynen, där underlag som visar bl.a. variationer i ämnens halter i avloppsvattnet är tillgängligt.

Naturvårdsverket har den 16 juni 2015 anfört följande

Inställning

1. Naturvårdsverket medger bolagets yrkande om alternativvärde för BAT-AEL 51.
2. Naturvårdsverket bestrider bolagets ansökan om dispens från del av BAT-AEL 56.

Grunder och utveckling av talan

Alternativvärde BAT-AEL 51

Bolaget har nu kompletterat sin ansökan med ett utökat utlåtande från Metlab, bl.a. med beskrivning av de avsteg från den föreslagna standarden som görs och deras betydelse. Naturvårdsverket har från ett underlag där jämförande mätningar gjorts erfarit att det kan medföra stora mätfel om stoftmätningen bara görs på en del av släcktornets utloppsyta. De avsteg från den föreslagna standarden (SS-EN 13284-1) som bolaget redovisar i detta avseende (mätning på halva utströmningsarean på gamla släcktornet) bör därför inte godtas om det inte kan visas att de leder till ett lika strikt utsläppskrav. Bolaget anger dock nu att det nya släcktornet kommer att ersätta det gamla under hösten 2015. Nämda avsteg från mätmetoden gäller inte för det nya släcktornet, enligt Metlabs redovisning, och utgör därmed inte något problem.

Naturvårdsverket bedömer att den föreslagna mätmetoden kan användas för det nya släcktornet som alternativ till den som anges i slutsatsen utan att det ger ett mindre strikt utsläppskrav än i BAT-slutsatsen.

Dispens från BAT-AEL 56

En dispens från skyldighet att följa ett begränsningsvärde får enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250) (IUF) ges om det med anledning av:

- var anläggningen ligger geografiskt
- anläggningens tekniska egenskaper och
- lokala miljöförhållanden,

skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet. I detta fall behöver bolaget visa att de åtgärder som krävs för

att uppfylla BAT-slutsatsen medför sådana oproportionerliga kostnader. Av bolagets komplettering framgår inte detta.

Naturvårdsverket anser att det i fråga om en ansökan om dispens från att uppfylla en BAT-slutsats med utsläppsgränsvärde inte ska vägas in hur motsvarande utsläppsminskning kan uppnås i andra delar av verksamheten. BAT-slutsatsen är bindande för den processdel som den avser och utsläppsnivån avspeglar vad som bedömts möjligt att uppnå med användande av BAT i den processen. Det innebär att eventuella framtida skyddsåtgärder för andra vattenutsläpp inte ändrar de krav som ställs i BAT-slutsatsen om koksverkstvatten.

Bolaget har ifrågasatt den preliminära statusbedömning för vattenförekomsten Hertsöfjärden som gjordes 2014. Naturvårdsverkets syn på materialet i VISS och fastställd MKN framgår av vårt yttrande 2015-03-11. Naturvårdsverket kan efter kontroll med vattenmyndigheten inte göra någon annan bedömning än att ekologisk status för fjärden är dålig. För den enskilda parametern kväve anges ekologisk status (fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktor) till dålig. Mätningar av växtplankton och näringsämnen är grunden för bedömningen att ekologisk status (biologiska kvalitetsfaktorer) är dålig med avseende på övergödning. Naturvårdsverket konstaterar att det kommer att krävas minskningar av kväveutsläppen för att miljö kvalitetsnormen god ekologisk status år 2021 ska följas.

Den beräknade utsläppsminskning av N-tot som kan uppnås med ytterligare rening genom denitrifikation av vattnet från koksverket angavs i vårt yttrande 2015-03-11 till ca. 60 ton. Om beräkningen bara ska omfatta möjlig produktionsnivå under dispens tiden skulle minskningen av utsläppet ändå kunna uppgå till ca 50 ton N-tot/år. Av yttrandet framgår också den stora betydelse som SSAB:s utsläpp har i Hertsöfjärden.

Sammantaget konstaterar Naturvårdsverket att det finns en miljönytta med att följa begränsningsvärdet i BAT-slutsatsen utifrån övergödningens problematiken. Ytterligare miljönytta av skyddsåtgärder kan förväntas vad gäller toxicitet. Några oproportionerliga kostnader för att följa BAT har inte redovisats, varför skäl för dispens inte föreligger. Detta gäller oavsett om dispensen skulle tidsbegränsas eller inte.

Bolaget har även begärt att vattenmyndigheten ska förklara vattenområdet Inre Hertsöfjärden som ett kraftigt modifierat vatten, KMV. Enligt Havs- och vattenmyndighetens nya vägledning ska en sådan vattenförekomst ha en väsentligt ändrad karaktär där de åtgärder som behövs för att uppnå god ekologisk status skulle omöjliggöra fortsatt drivande av en viss samhällsviktig verksamhet eller miljön i stort och därmed anses vara orimliga. Naturvårdsverket ser inte att detta gäller för Inre Hertsöfjärden. Dess ekologiska status har bedömts som dålig utifrån parametrar som rimligen bör kunna åtgärdas.

I fråga om vad som ska anses utgöra recipient för bolagets processutsläpp anför bolaget att vid Mark- och miljödomstolens deldom 2010-11-26 var det inte tydligt, vare sig för SSAB eller andra, hur onaturlig Inre Hertsöfjärden egentligen är. Naturvårdsverket delar inte denna uppfattning eftersom de utfyllnader som förändrat förhållandena skedde i slutet av 70-talet och början på 80-talet. Det bör alltså ha varit

tydligt vid tiden för domen vilka förhållanden som rådde och domstolen ansåg ändå att fjärden skulle räknas som recipient. Naturvårdsverkets uppfattning i övrigt framgår av vårt yttrande 2015-03-11.

Alternativvärde BAT-AEL 56

SSAB återkallar sin ansökan om alternativvärde för BAT-AEL 56, och planerar att ta kvalificerade stickprov enligt vad som föreskrivs i BAT-slutsatsen (kvalificerat stickprov). Naturvårdsverket välkomnar detta.

Naturvårdsverket har den 26 oktober 2015 anfört följande.

Inställning och yrkanden

Naturvårdsverket bestrider bolagets ansökan om dispens från del av BAT-slutsats 56 till och med den 31 december 2020.

Grunder

En dispens från skyldighet att följa ett begränsningsvärde får ges endast om de förutsättningar som anges i 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250) (IUF) är uppfyllda.

I 7 § samma kapitel anges att en dispens enligt 16 § upphör att gälla när det begränsningsvärde som dispensen avser har ersatts med en ny slutsats om bästa tillgängliga teknik.

I efterföljande 18 § finns en möjlighet att besluta att en dispens enligt 16 § ska gälla för en kortare tidsperiod än som avses i 17 §, om förutsättningarna för dispens endast finns under den tid som behövs för att anpassa anläggningen till BAT-slutsatsen.

Bolaget har fortfarande inte visat att skäl för dispens enligt 1 kap. 16 § IUF föreligger. Bestämmelsen i 2 kap. 1 § miljöbalken (MB) om att det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att de krav som följer av de allmänna hänsynsreglema följs gäller vid ansökan om dispens. Det är verksamhetsutövaren som har att visa att förutsättningar för dispens föreligger.

En dispens enligt IUF får inte medföra att en miljökvalitetsnorm för vatten inte följs (jfr EU-domstolens dom i mål C-461/13).

Utveckling av talan

Skäl för dispens saknas

Vi har i tidigare yttranden utvecklat varför skäl för dispens inte föreligger och vidhåller vad som där anförts med följande förtydliganden och tillägg.

De lokala miljöförhållandena

Bolaget grundar sin dispensansökan på att de lokala miljöförhållandena såvitt avser Luleå-regionen gör installation av ett denitrifikationssteg i reningen orimligt dyrt i förhållande till miljönyttan. För Inre Hertsöfjärden anges att tillräcklig kunskap för att kunna avgöra miljönyttan av åtgärden saknas och behöver tas fram.

Naturvårdsverket menar att tillgänglig information i VISS visar att de lokala miljöförhållandena i Inre Hertsöfjärden är sådana att de kan kräva särskilt omfattande åtgärder. I recipienten, dvs. Inre Hertsöfjärden, är den ekologiska statusen dålig (VISS, fastställd 2009) med hänvisning till övergödning och kvävemängder. För att vattenförekomsten ska nå god ekologisk status krävs åtgärder. Informationen i VISS arbetsmaterial 2015-09-24 ger samma bild av för stor kvävetillförsel, där SSAB anges som en viktig punktkälla, samt risk för att miljö kvalitetsnormen inte kommer att följas.

Av information från Vattenmyndigheten framgår att de höga kvävehaltarna riskerar att påverka Hertsöfjärden på två sätt:

1. möjliga toxiska nivåer av nitrit, och
2. sänkta syrgashalter pga. förbrukning av syre vid omvandling från ammonium till nitrat (med följd att bundet fosfor kan frigöras).

Bolaget anger i bemötande (ab 20) att det är sannolikt att den ekologiska statusen i Inre Hertsöfjärden kan förbättras genom att behandla/reducera kväveutsläppen från SSAB. Här avser bolaget de totala kväveutsläppen men Naturvårdsverket bedömer att den minskning som kan uppnås i koksverkets utsläpp som omfattas av aktuell BAT-slutsats spelar en väsentlig roll för den totala statusen. Av bolagets redovisning (ab 14, tabell 1) framgår att hälften av det totala kväveutsläppet till vatten kommer från koksverksutloppet.

Bolaget anför att klassningen i VISS är osäker på flera grunder, bl.a. vad gäller motiv och metod för klassningen av växtplankton samt avsaknad av representativa provtagningspunkter. Naturvårdsverkets bedömning av informationen i VISS framgår av tidigare yttranden (ab 11, ab 16). Sammantaget anser Naturvårdsverket att bolaget åtminstone inte lyckats visa att de lokala miljöförhållandena skulle vara sådana att förutsättningarna för dispens är uppfyllda.

Bolaget menar också att Inre Hertsöfjärden ska förklaras som ett kraftigt modifierat vatten av Vattenmyndigheten. Naturvårdsverket har i tidigare yttrande (ab 16, s. 3) bedömt att förutsättningar för detta inte finns. Mark- och miljööverdomstolen har också konstaterat att prövningen alltid ska utgå från fastställd miljö kvalitetsnorm, dvs. att frågan huruvida en vattenförekomst - tvärt emot vad Vattenmyndigheten har fastställt - bör förklaras som ett kraftigt modifierat vatten inte kan prövas i ett enskilt ärende.

Skälighetsbedömningen

Resultatet av den skälighetsbedömning som ska ske enligt 1 kap. 16 § IUF bör enligt förordningsmotiven i huvudsak överensstämma med vad som skulle bli resultatet av en tillämpning av 2 kap. 7 § miljöbalken. Till skillnad från 2 kap. 7 § MB är det vid tillämpning av 1 kap. 16 § IUF dock endast de skäl för undantag som anges i IUF som får beaktas i skälighetsavvägningen. Det ska vara fråga om oproportionerliga kostnader i förhållande till miljönyttan till följd av minst ett av de tre skäl som anges. Möjligheterna till dispens enligt IUF är följaktligen mer begränsade än de undantag från kravet på bästa möjliga teknik i 2 kap. 3 § MB som kan ges enligt 2 kap. 7 § MB.

Bolaget har för en generell jämförelse av kostnad och nytta hänvisat till Naturvårdsverkets rapport 6322. Denna redovisar uppskattad betalningsvilja för minskat utsläpp av kväve. I den aktuella vattenförekomsten är den ekologiska statusen redan klassificerad som dålig, med hänvisning till övergödning och kvävemängder. Naturvårdsverket menar därför att en verklig skadekostnad för kväveutsläppen kan vara betydligt högre än den generella nivån utifrån betalningsvilja.

Bolaget har inte redovisat kostnader och beräknings sätt för införande av denitrifikation för att följa den aktuella BAT-slutsatsen, vilket under alla omständigheter får anses utgöra en förutsättning för att göra en skälighetsbedömning. Sammantaget har bolaget därmed inte visat på oproportionerliga kostnader i förhållande till miljönyttan för åtgärden som berör Inre Hertsöfjärden.

Brist på kunskap utgör inte skäl för dispens

BAT-slutsatserna träder i kraft den 8 mars 2016. Bolaget har då haft fyra år på sig att ta fram den kunskap som behövs för att kunna bedöma om skäl för dispens föreligger. BAT-slutsatserna gäller parallellt med bolagets tillstånd och att vissa frågor hänger samman med pågående prøvotidsredovisningar utgör inte skäl för dispens. Inte heller behov av utredning för att kunna avgöra om dispens skäl föreligger utgör skäl för dispens enligt 1 kap. 16 § IUF. Naturvårdsverket har i tidigare yttrande (ab 11) erinrat om att i det fall ogrundade dispenser medges riskerar Sverige att stämmas och dömas för bristande genomförande av Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU).

Naturvårdsverket håller med bolaget om att det finns kunskapsluckor beträffande den *totala* påverkan av bolagets utsläpp till vatten. Utredningsvillkor för vatten, vilka ska redovisas först 2017-12-31, täcker dock enligt bolagets redovisning (ab 20) bara delvis kvävefrågorna. Naturvårdsverket konstaterar mot denna bakgrund att eventuella kunskapsluckor som berör nu aktuell fråga om utsläpp av kväve från koksverket hade behövt avhjälpas under den tid på fyra år efter offentliggörandet som föregår ikraftträdandet av BAT-slutsatsen.

Tillämpning av miljökvalitetsnormer för vatten

Sedan vårt senaste yttrande i målet har EU-domstolen kommit med ett förhandsavgörande med anledning av tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten.

EU-domstolens förhandsavgörande innebär att medlemsstaterna är skyldiga att inte ge tillstånd till verksamheter eller åtgärder som kan orsaka försämring av en ytvattenförekomst status eller om verksamheten eller åtgärden äventyrar uppnåendet av god status hos en ytvattenförekomst vid den tidpunkt som anges i vattendirektivet, dvs. den 22 december 2015. Enligt EU-domstolen gäller detta inte om undantag har beviljats. Undantagen kan avse förlängd tidsfrist eller mindre stränga krav och beslutas av Vattenmyndigheten enligt 4 kap. 9-11 §§ vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

EU-domstolen uttolkar också begreppet "försämring av statusen" hos en ytvattenförekomst så, att det föreligger en försämring så snart statusen hos minst en av kvalitetsfaktorerna enligt bilaga V i direktivet blir försämrade med en klass, även om

denna försämring av kvalitetsfaktorn inte leder till en försämring av klassificeringen av ytvattenförekomsten som helhet. Om den aktuella kvalitetsfaktorn enligt bilaga V däremot redan befinner sig i den lägsta klassen ska varje försämring av denna kvalitetsfaktor anses innebära en "försämring av statusen" hos en ytvattenförekomst, i den mening som avses i artikel 4.1 a i) i direktivet.

Enligt Naturvårdsverket innebär EU-domstolens avgörande att lagstiftarens uttalanden i prop. 2009/10: 184, om miljö kvalitetsnormernas tillämpning och rättsverkan, måste ifrågasättas. I propositionen (s. 42 ff) betonas de s.k. gränsvärdesnormernas särställning vid individuella provningar. Kemisk ytvattenstatus räknas enligt 4 kap. 8 b § vattenförvaltningsförordningen som gränsvärdesnorm. För att följa miljö kvalitetsnormer som inte är gränsvärdesnormer ska det räcka med att tillämpa de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken tillsammans med den avvägning som ska göras enligt 2 kap. 7 § första stycket miljöbalken (se a. prop. s. 45 f). Den inställningen kan inte längre anses gällande, eftersom EU-domstolen nu har slagit fast att miljö kvalitetsnormer för vatten, inklusive normerna för ekologisk status och ekologisk potential, är tvingande och avgörande för bedömningen av om en verksamhet kan tillåtas eller inte. Det föreligger således både en skyldighet att förbättra och en skyldighet att förebygga en försämring av vattenförekomster för att uppnå de kvalitetsmål som eftersträvas av unionslagstiftaren, dvs. att bevara eller återställa god status, god ekologisk potential och god kemisk status för ytvattenförekomster. Det innebär i praktiken att alla miljö kvalitetsnormer för vatten ska betraktas som gränsvärdesnormer. Ett åsidosättande av normerna är bara tillåtet om undantag har beslutats av behörig nationell myndighet.

Systemet med förhandsavgöranden från EU-domstolen bygger på samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen och följer av den allmänna samarbetsprincipen i EU-fördraget (artikel 4.3 i Fördraget om Europeiska Unionen). Syftet är att undvika att olika gemenskapsrättslig praxis uppkommer i olika medlemsstater och att skapa en enhetlig tolkning och tillämpning av de olika reglerna, dvs. ytterst till att säkerställa gemenskapsrättens genomslag. När EU-domstolen tolkar unionsrätten, har detta bindande verkan för den domstol som har ställt frågan och för samtliga domstolar i medlemsstaterna. De nationella domstolarna och övriga nationella myndigheter är således skyldiga att följa EU-domstolens tolkning.

Enligt Naturvårdsverket innebär EU-domstolens avgörande att artikel 4.1 i vattendirektivet får anses som så ovillkorlig och precis att den ska ha direkt effekt, alternativt att en direktivkonform tolkning ska ske.

Enligt Naturvårdsverket innebär EU-domstolens avgörande också att, liksom för tillstånd, inte heller en dispens enligt IUF kan meddelas om den medför att en miljö kvalitetsnorm inte följs. Ett begränsningsvärde kan i vart fall inte fastställas på något annat sätt än att god status för ytvattenförekomsten Inre Hertsöfjärden kan följas.

Den miljö kvalitetsnorm som fastställts för Inre Hertsöfjärden, god ekologisk status med undantag i form av förlängd tidsfrist till 2021, förutsätter att förhållandena förbättras. Det betyder att kväveutsläppen till vattenförekomsten sannolikt måste minskas. Ett beslut om dispens enligt bolagets yrkande skulle tvärtom medge att

kväveutsläppen från koksverket kan förbli oförändrade eller t.o.m. öka något jämfört med nuläget.

Tidsbegränsad dispens

Bolaget har valt att begära en tidsbegränsad dispens till och med den 31 december 2020 för att få tid att ta fram mer underlag avseende miljönyttan att följa BAT-slutsatsen. Bolaget avser därefter att komma in med en ny ansökan om dispens.

Vi har ovan konstaterat att behov av ytterligare utredning inte utgör skäl för dispens. Saknas skäl för dispens kan inte heller en tidsbegränsad dispens medges.

En tidsbegränsad dispens enligt 1 kap. 18 § IUF kan ges om dispensskäl enligt 16 § samma kapitel endast föreligger under en kortare tid än fram till att slutsatsen ersätts med en ny BAT-slutsats. Det kan t.ex. vara att ytterligare tid behövs för att anpassa anläggningen till att kunna innehålla BAT-slutsatsen för att ändringen kräver ett nytt tillstånd. Efter utgången dispenstid ska dock begränsningsvärden i slutsatsen innehållas.

Bolaget har angett att de i vart fall behöver till halvårsskiftet 2018 på sig för att anpassa anläggningen till BAT-slutsats 56. Något yrkande om en sådan kortare dispens har dock inte framställts. Eftersom anpassningen innebär en investering och driftsättande av ny reningsteknik finner Naturvårdsverket att det skulle kunna anses utgöra skäl för en kortare dispens fram till halvårsskiftet 2018 under förutsättning att bolaget därefter följer BAT-slutsats 56. Vid denna bedömning väger Naturvårdsverket in det förhållandet att ny reningsteknik skulle bidra positivt till att förbättra den ekologiska statusen i Inre Hertsöfjärden.

Naturvårdsverket har den 20 januari 2016 anfört följande.

Inställning

Naturvårdsverket bestrider bolagets ansökan om tidsbegränsad dispens från del av BAT-slutsats 56 till och med den 1 juli 2018.

Grunder och utveckling av talan

Naturvårdsverket hänvisar till våra tidigare yttranden i ärendet och särskilt vårt yttrande den 26 oktober 2015 för grunder till vår inställning med följande tillägg och förtydliganden.

I tidigare yttranden angav vi att bolaget inte redovisat kostnader och beräkningssätt för införande av denitrifikation för att följa den aktuella BAT slutsatsen, vilket är en förutsättning för att göra en skälighetsbedömning. Sammantaget hade bolaget därmed inte visat på oproportionerliga kostnader i förhållande till miljönyttan för åtgärden som berör Inre Hertsöfjärden. Vi motsatte oss även tillämpningen av dispensskälet lokala miljöförhållanden i detta fall.

Bolaget har fortfarande inte styrkt att skäl för dispens föreligger. Istället har de uppfattat att vi medgivit en tidsbegränsad dispens. Så är dock inte fallet. Syftet med vårt avslutande stycke i det senaste yttrandet var att försöka ge vägledning om en even-

tuellt möjlig väg framåt. Det krävs dock mer än ett yrkande från bolagets sida för att det ska vara möjligt att ta ställning till om det är en möjlig väg.

Bolaget kan, genom sitt åtagande att följa BAT-AEL 56 vid en senare tidpunkt, anses ha frångått sitt ställningstagande att kostnaderna för att på längre sikt uppfylla BAT är oproportionerliga. Samtidigt får bolaget förstås anse att kostnaderna att uppfylla BAT vid dispens tidens utgång är proportionerliga i förhållande till miljönyttan. Fortfarande måste dock bolaget

- *uppges* vilket av de tre skälen för dispens, enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250) (IUF), som återoparas för det nya yrkandet,
- *visa* att kostnaderna för att *i rätt tid* uppfylla BAT är oproportionerliga i förhållande till konsekvenserna för människors hälsa och miljön, samt
- *uppges* kostnaderna för och konsekvenserna för människors hälsa och miljön av att uppfylla BAT efter meddelad dispens.

Redovisningen behöver vara transparent, så att det för alternativen tydligt framgår t.ex. beräknings sätt (inklusive ränta och avskrivningstid), kostnader (kapitalkostnader, drift- och underhållskostnader, etc.) och miljönytta för relevanta parametrar.

Naturvårdsverket har den 26 februari 2016 anfört följande.

Yttrandet är begränsat till frågan om dispens från BAT-slutsats 56. För övriga frågor hänvisar vi även denna gång till våra tidigare yttranden den 11 mars och den 16 juni 2015.

Inställning

Naturvårdsverket bestrider bolagets ansökan om tidsbegränsad dispens från del av BAT-slutsats 56 till och med den 1 juli 2018 på de grunder som bolaget återoparas, dvs. med hänsyn till anläggningens geografiska läge eller de lokala miljöförhållandena.

Grunder och utveckling av talan

Naturvårdsverket hänvisar till våra tidigare yttranden i ärendet, särskilt våra yttranden den 26 oktober 2015 och den 20 januari 2016 för grunder till vår inställning med följande tillägg och förtydliganden.

Bolaget har fortfarande inte anfört någon möjlig grund för yrkad dispens. Även vid en tidsbegränsad dispens måste bolaget styrka att skäl för dispens enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:205) (IUF) föreligger.

Bolaget anför nu som grund för sitt yrkande om tidsbegränsad dispens att uppfylla BAT-AEL 56 skulle innebära oproportionerliga kostnader jämfört med miljönyttan med hänsyn till anläggningens geografiska läge och de lokala miljöförhållandena.

Naturvårdsverket menar att anläggningens geografiska läge och de lokala miljöförhållandena inte förändras nämnvärt över tid. Eftersom bolaget nu är överens med

oss om att skäl för en obegränsad dispens på dessa grunder inte föreligger kan inte heller skäl för en tidsbegränsad dispens föreligga med stöd av dessa.

Bolaget har dock angett faktiska omständigheter som skulle kunna kopplas till anläggningens tekniska egenskaper. Bolaget har bl.a. angett att det inte är tekniskt möjligt att installera och driftsätta den utrustning som behövs före den 8 mars 2016. Anläggningen skulle därför behöva stänga under en period, med stora kostnader som följd. Denna kostnad skulle kunna bedömas som oproportionerlig i förhållande till miljönyttan som utgörs av utsläppsminskningen om bolaget skulle följa BAT från den 8 mars 2016 jämfört med efter dispenstiden.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen har den 27 mars 2015 anfört följande.

Länsstyrelsens ställningstagande

BAT-AEL 51: Alternativvärde stoft från släcktorrn

1. SSAB EMEA AB, nedan bolaget, ska närmare redovisa hur bolaget kommit fram till att mätning med en modifierad metod av stoftstandarden SS-EN 13284-1 ger en högre stofthalt än vad mätning med Mohrhauermetoden ger.
2. Bolaget ska även närmare redovisa varför det är tillräckligt att endast traversera halva utströmningsarean i släcktorret.
3. Länsstyrelsen kan godta ett alternativvärde för mätning av stoft från släcktorret om det kan klargöras huruvida bolagets föreslagna mätteknik ger åtminstone samma eller likvärdig prestanda som Mohrhauermetoden. Innan länsstyrelsen tar slutlig ställning till frågan bör bolaget närmare redovisa vad länsstyrelsen efterfrågat i punkterna 1 och 2 ovan.

BAT-AEL 56: Dispens kopplat till totakväve ut från bioreningen och alternativvärde för övriga

4. Länsstyrelsen bedömer med ledning av det underlag som bolaget redovisat, avseende bolagets yrkande om dispens från begränsningsvärdet för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket, att bolaget inte kan anses ha redovisat tillräckligt underlag för att den sökta dispensen ska kunna medges. Länsstyrelsen konstaterar att bolaget som alternativ till den nu sökta dispensen inte heller har begärt någon tidsbegränsad dispens.
5. Länsstyrelsen har inget att erinra mot bolagets yrkande att följa begränsningsvärdena för COD, fri cyanid, PAH-6 och fenol med det av bolaget angivna intervall för respektive begränsningsvärde.
6. Bolaget ska redovisa de analyser som genomförts avseende BOD₅ och sulfider innan Länsstyrelsen kan ta slutlig ställning i frågan avseende begränsningsvärden för dessa ämnen.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har granskat bolagets begäran och underlag, som har gett upphov till ett antal frågeställningar. Nedan redovisas bakgrunden till Länsstyrelsens ställningstaganden för respektive punkt.

BAT-AEL 51: Alternativvärde stoft från släcktor

1. Bolaget har angett att det bedömer att den metod bolaget tillämpar, en modifierad metod av stoftstandarden SS-EN 13284-1, som bygger på isokinetisk provtagning, är mer ändamålsenlig än Mohrhauers icke-isokinetiska metod och inte kan anses resultera i lägre utsläppsvärden. Såsom länsstyrelsen har uppfattat det så finns det en svaghet i Mohrhauermetoden då den underestimerar andelen finpartikulärt stoft och att bolaget genom att använda en isokinetisk metod försöker undvika denna nackdel. Dock finns det andra betänkligheter kring isokinetiska metoder att ta i beaktande då förhållandena i ett släcktom kan vara rätt så speciella med exempelvis högt fuktinnehåll och relativt ojämn flödes hastighet. Bolaget har dessutom modifierat stoftstandarden SS-EN 13284-1 vilket väcker en del frågeställningar. Därför bör det tydligare framgå av bolagets redovisning hur bolaget kommit fram till att bolagets modifierade metod ger en högre stofthalt än Mohrhauermetoden.

2. Bolaget har i beskrivningen av den modifierade metoden av stoftstandarden SS-EN 13284-1 angett att provtagning sker genom traversering i nio punkter (tre provtagningssonder i tre olika punkter) fördelade över halva utströmningsarean. Länsstyrelsen undrar om det finns risk för en ojämn flödesprofil, som inte i tillräckligt hög grad täcks in genom att traversera halva ytan? Länsstyrelsen vill därför få ett klagörande om huruvida bolagets modifiering uppfyller tillräcklig mät noggrannhet för den aktuella applikationen.

3. Länsstyrelsen anser i nuläget att om bolaget klargör ovanstående punkter och därmed kan visa att det som bolaget anfört om den alternativa mätmetoden är korrekt, så är det rimligt att föreskriva ett alternativvärde för mätning av stoft från släcktornt enligt bolagets begäran. Länsstyrelsen framhåller dock att innan den tar slutlig ställning i frågan så bör bolaget närmare redovisa det som efterfrågats.

BAT-AEL 56: Dispens kopplat till totalkväve utifrån bioreningen och alternativvärde för övriga

4. Länsstyrelsen anför följande avseende bolagets yrkande samt underlag gällande dispens från begränsningsvärdet för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket.

Bolagets ansökan

Av bolagets redogörelse framgår att i punkten 56 (BAT-AEL 56) anges BAT-relaterade utsläppsnivåer för rening av koksugnsvatten. Bland annat anges utsläppsnivån mindre än 15-50 mg/l för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve. Samtliga utsläppsnivåer är enligt bolaget baserade på ett kvalificerat stickprov eller ett 24 timmars blandprov.

Bolaget har uppgett att processvatten från bolagets koksverk (koksugnsvatten) renas i en biologisk reningsanläggning. Processvatten som renats i denna anläggning bedöms uppfylla samtliga begränsningsvärden i BAT-AEL 56 med undantag för det begränsningsvärde som gäller för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitratkväve. Nämnade summa bedöms kunna uppgå till 200 mg/l, även under normala driftförhållanden.

Enligt bolaget krävs ytterligare rening i form av ett nytt denitrifikationssteg för att kunna innehålla begränsningsvärdet för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i det renade processvattnet. Bolaget har låtit utreda behovet av en sådan åtgärd, utifrån risken för påverkan på recipienten av kväve och dess förekomstformer. Enligt bolaget visar resultatet av denna utredning att någon sådan risk av betydelse inte föreligger.

Vidare har bolaget anfört att krav om att följa begränsningsvärdet för summan av kvävet och dess förekomstformer, innebär oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan. Därför anser bolaget att dispens enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen bör kunna medges. Bolaget har föreslagit att som villkor för en sådan dispens bör det föreskrivas ett villkor om att vid normal drift innehålla ett begränsningsvärde om 200 mg/l, analyserat som totalkväve och baserat på ett stickprov i månaden.

Bakgrund

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att Umeå tingsrätt, miljödomstolen, genom deldom den 26 november 2010 (mål nr M 2350-08) har lämnat bolaget tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid bolagets anläggningar i Luleå. Domstolen har genom deldomen, såvitt nu är av intresse, skjutit upp frågan om villkor för utsläpp till vatten under en provotid.

Mark- och miljödomstolen har därefter genom beslut den 14 april 2014, förordnat de sakkunniga Olof Sandström och Magnus Karlsson att genomföra en fiskhälsoundersökning och karakterisering av utgående vatten till Inre Hertsöfjärden.

Vidare har mark- och miljödomstolen genom beslut intaget i protokoll den 28 november 2014, förlängt provotiden för utsläpp till vatten från bolagets anläggningar och skjutit fram tiden för ingivande av utredningarna (U5) och (U8) till den 31 december 2017. Nyss nämnda utredningar har bland annat koppling till frågan om miljöeffekter till följd av utsläpp av kväve och dess förekomstformer.

Dispens

Enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250) ska utsläppsvärden som anges i slutsatser om bästa möjliga teknik (BAT-slutsatser) i 2 kap. samma förordning gälla som begränsningsvärden. I 2 kap. 5 § hänvisas till BAT-slutsatser i bilaga till Europeiska kommissionens genomförandebeslut 2012/135/EU avseende tillverkning av koks. Vidare hänvisas till i nyss nämnda lagrum till de utsläppsvärden som anges i ovan nämnda BAT-slutsatser, däribland punkten 56 (utsläpp till vatten).

Av 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen framgår att dispens från ett begränsningsvärde som avses i 8 §, punkt 1, får ges om det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet. Likaså anges under punkt 2 att dispens får ges enligt ovan om dispensen förenas med ett villkor om att istället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Enligt länsstyrelsens bedömning framgår inte av bolagets redovisning tillräckliga skäl för att nu lämna dispens i enlighet med bolagets yrkande. Länsstyrelsen bedömer att vad bolaget har redovisat som grund för den sökta dispensen, däribland risk för övergödning, risk för toxicitet, samt risk för låga syrgashalter inte kan anses utgöra tillräckliga skäl för den sökta dispensen och det yrkade alternativvärdet (begränsningsvärdet).

Av domskälen till miljödomstolens ovan nämnda deldom, s. 117, framgår såvitt nu är av intresse bland annat följande avseende utsläpp till vatten till recipienten. *"Miljödomstolen vill i sammanhanget påpeka att det är Inre Hertsöfjärden som i första hand bör beaktas som recipient för bolagets utsläpp till vatten. Allmänheten har tillträde till fjärden och eventuella framtida villkor bör utformas bland annat med tanke på hur fjärden används."*

Länsstyrelsen uppfattar av den nu aktuella dispensansökan att bolaget - i motsats till vad miljödomstolen har anfört om recipienten - inte har redogjort för vad som krävs enligt förordningen kopplat till recipienten Inre Hertsöfjärden. Bolaget synes istället endast ha redovisat som grund för den sökta dispensen vad bolaget anser om utsläppen från verksamheten till den angränsande Yttre Hertsöfjärden, även kallad Sörbrändöfjärden och Bottenviken i största allmänhet.

Det kan i sammanhanget nämnas att Inre Hertsöfjärden utgör en vattenförekomst, som av Vattendlegationen har bedömts ha dålig ekologisk status och därför ska nå miljö kvalitetsnormen (MKN) god ekologisk status till år 2021. Som grund för ovan nämnda ekologiska status anges övergödning.

Av bolagets redovisning framgår beträffande risk för toxicitet bland annat att uppmätta halter av ammoniak i utgående vatten från Inre Hertsöfjärden till Yttre Hertsöfjärden vid Gräsörenbron, enstaka veckor kan nå över halten 10 µg/l. Det har ägt rum i samband med att vattnets pH har varit förhöjt, motsvarande pH 8,5 eller högre enligt bolaget. Det framgår emellertid inte vilka högsta halter som har uppmätts vid enstaka mättillfällen eller halter av ammoniak i andra mätpunkter i Inre Hertsöfjärden.

Bolaget har (s. 4) uppgett att ett förslag till ändrad föreskrift om klassificering och miljö kvalitetsnormer för ytvatten är på remiss från Havs- och vattenmyndigheten (HaV) i vilken ammoniak ingår som ett särskilt förorenande ämne. Enligt bolaget framgår av förslaget såsom bedömningsgrund för kustvatten och vatten i övergångszonen 0,66 µg/l (årsmedelhalt) och 5,7 µg/l (maximal halt). För inlandsvatten är motsvarande bedömningsgrunder 1 µg/l (årsmedelhalt) och 6,8 µg/l (maximal halt).

Länsstyrelsen konstaterar således med ledning av vad bolaget har anfört att uppmätta halter av ammoniak i utgående vatten från Inre Hertsöfjärden till Yttre Hertsöfjärden (Sörbrändöfjärden) vid Gräsörenbron (10 µg/l) tidvis synes överskrida de av HaV föreslagna föreskrifterna för klassificering av ytvattenstatus (5,7 µg/l). Bolaget har även självt uppgett att det föreligger risk för toxicitet av ammoniak i det till Gräsörenbron direkt angränsande havsområdet i samband med höga pH-värden. Enligt länsstyrelsens bedömning talar det emot vad bolaget har redogjort för i stort beträffande risk för toxicitet.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets utsläpp av kväve från koksverkets bioreningsanläggning redan nu (MR 2013) utgör en förhållandevis stor del av de totala kväveutsläppen från bolagets samlade verksamhet (omkring 40 ton/år i jämförelse med totalt drygt 90 ton/år). Till detta kommer att utsläppen sannolikt kan komma att öka från nuvarande situation till högsta tillåten produktion. Länsstyrelsen har uppfattat att bolagets redovisning inte i tillräcklig utsträckning beaktar miljöpåverkan i recipienten vid högsta tillåten produktion. Det kan i sammanhanget även nämnas att det är av betydelse för utsläppsfrågan vilken typ av koks som bolaget använder. Vid vissa situationer (enstaka år) har bolaget använt köpt koks som är släckt med kväverikt processvatten, vilket resulterar i att sådan koks innehåller mer kväve än bolagets egen koks.

Av betydelse för frågan om effekter/toxicitet är även att bolaget har uppgett att knappt 20 % av kvävet från bioreningen utgörs av ammoniumkväve, NH_4^+ -N och resterande andel i huvudsak av nitratkväve, NO_3^- -N. Länsstyrelsen har emellertid inte kunnat finna några närmare uppgifter i bolagets dispensansökan om halter av nitratkväve i Inre Hertsöfjärden, eller bedömningar om nitratkvävetoxiska effekter för vattenlevande organismer. Det kan därför finnas anledning att lämna några kommentarer i den frågan. Av bolagets miljökonsekvensbeskrivning som ligger till grund för bolagets tillstånd, pärm 2, flik 5, avsnitt 8.5.5 Vattnets kvalitet, s. 84 framgår endast att halten totalkväve är förhållandevis hög i Inre Hertsöfjärdens utflöde med ett genomsnitt av 1,0-1,2 mg/l under senare år. I det angränsande havs- och mynningsområdet har bolaget anfört att motsvarande haltnivå ligger på 0,15-0,30 mg/l.

Vidare framgår beträffande miljöpåverkan av ovan nämnda miljökonsekvensbeskrivning (avsnitt 8.5.7 Den bottenlevande faunan, s. 88-89) att det visserligen är en komplex störningsbild som förekommer i Inre Hertsöfjärden, men att det finns tydliga kopplingar till förekomsten av kväve och dess förekomstformer. Av redovisningen framgår bland annat att under mitten av 1990-talet uppfylldes vattenmassan i Inre Hertsöfjärden av stora växtmassor vattenpest (*Elodea canadensis*). Från slutet av 1990-talet har dessa av okänd anledning försvunnit enligt bolaget och år 2001 konstaterades en klart negativ utveckling för Inre Hertsöfjärdens bottenfaunasamhälle med sjunkande antal taxa (djurarter/grupper).

Förutom vad HaV har angett beträffande nitratkväve i det nämnda förslaget till ändrad föreskrift om klassificering och miljö kvalitetsnormer för ytvatten (2 mg/l), kan såsom orientering nämnas följande. Av Canadian Council of Ministers of the Environment (CCME), Canadian Water Quality Guidelines for the Protection of Aquatic

Life, s. 1, tabell 2, framgår att koncentrationen av nitratkväve, NO_3^- -N, för korttidsexponering (Short-Term Exposure) kopplat till allvarliga effekter i sötvatten är 124 mg/l och för långtidsexponering (Long-Term Exposure) 3,0 mg/l.

Vad beträffar frågan om risk för låga syrgashalter, bedömer länsstyrelsen i likhet med vad som har anförts ovan att bolaget inte har redogjort för sådana risker i Inre Hertsöfjärden. Bolaget har redovisat att en konsekvens av höga ammoniumhalter i naturvatten som ofta förbises är den förbrukning av löst syrgas som en oxidation av ammonium till nitrat orsakar och att betydande ammoniumutsläpp kan under vissa förhållanden bidra till försämrade syreförhållanden.

Vidare har bolaget uppgett att en reducerad syremättnad av omkring 25 % vid Gräsörenbron, vittnar om att det förekommer syretärande ämnen i vattnet och att det är troligt att syretärningen främst orsakas av utsläppt ammonium från bolagets verksamhet. Länsstyrelsen anser att det är relevant att få klarhet i vad ett denitrifikationssteg vid bioreningsanläggningen kan medföra för vattenlevande organismer i Inre Hertsöfjärden.

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att bolaget inte har visat i tillräcklig utsträckning att dess slutsatser kan anses vara rimliga om att någon risk av betydelse inte föreligger i recipienten. Likaså bedömer länsstyrelsen att bolaget inte har visat i tillräcklig utsträckning att det med hänsyn till de lokala miljöförhållanden som råder skulle vara fråga om oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan. Länsstyrelsen anser att bolaget exempelvis inte har redovisat en skälighetsbedömning enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen kopplat till 2 kap. 7 § miljöbalken.

Länsstyrelsen har den 2 juli 2015 anfört följande.

Länsstyrelsens ställningstagande

BAT-AEL 51: Alternativvärde stoft från släcktorn

1. Länsstyrelsen godtar bolagets yrkande om alternativvärde för mätning av stoft från släcktornet.

BAT-AEL 56: Dispens kopplat till totalkväve ut från bioreningen

2. Länsstyrelsen anser att den tidsbegränsade dispens som bolaget har föreslagit för utsläpp till vatten via koksverksdiket gällande till och med den 31 december 2019 är för lång. Länsstyrelsen motsätter sig därför det. Länsstyrelsen är emellertid beredd att som längst medge dispens till och med den 31 december 2018. Detta för att så långt möjligt samordna den frågan med avgörandet av den pågående uppskjutna frågan om utsläpp till vatten vid mark- och miljödomstolen. Bolaget har inte redovisat tillräckliga skäl som grund för yrkad dispens för att Länsstyrelsen nu ska kunna ta slutgiltig ställning i frågan.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har granskat bolagets komplettering. Den har gett upphov till ett antal frågeställningar. Nedan redovisas bakgrunden till Länsstyrelsens ställningstaganden för respektive punkt.

BAT-AEL 51: Alternativvärde stoft från släcktorner

Bolaget har kompletterat sin ansökan med ett utlåtande från Lennart Hällgren på METLAB miljö AB. I detta utlåtande framgår skillnaderna mellan SS-EN 13284-1 och Mohrhauermetoden samt att mätning i det nya släcktorner kommer att ske genom 4 parallella provtagare som var för sig täcker upp en fjärdedel av utströmningsarean, dvs. hela utströmningsarean. Bolaget har tidigare redovisat avsteg från mätstandarden SS-EN 13284-1 där provtagning i det gamla släcktorner sker genom 3 parallella provtagare som täcker upp halva utströmningsarean. Detta kan ge upphov till stora mätfel och bör därför inte godtas. Då bolaget nu anger att det nya släcktorner kommer att ersätta det gamla under hösten 2015 samt att nämnda avsteg inte gäller för det nya släcktorner föreligger det inte längre någon frågeställning kring detta.

Dock anger Lennart Hällgren att resultaten från garantimätningarna tillsammans med erfarenheter från mätningar i det gamla släcktorner eventuellt kan medföra justeringar av hur fortsatta periodiska mätningar kommer att genomföras. Länsstyrelsen framhåller att de eventuella justeringar som kan komma ifråga inte får innebära att mätning inte sker på hela utströmningsarean.

Länsstyrelsen bedömer i och med detta, med sistnämnda reservation enligt ovan, att den föreslagna mätmetoden enligt Lennart Hällgrens redovisning kan användas för det nya släcktorner som alternativ till den som anges i BAT-slutsatsen utan att det ger ett mindre strikt utsläppskrav än i BAT-slutsatsen.

BAT-AEL 56: Dispens kopplat till totalkväve från bioreningen

Enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250) ska utsläppsvärden som anges i slutsatser om bästa möjliga teknik (BAT-slutsatser) i 2 kap. samma förordning gälla som begränsningsvärden. I 2 kap. 5 § hänvisas till BAT-slutsatser i bilaga till Europeiska kommissionens genomförandebeslut 2012/135/EU avseende tillverkning av koks. Vidare hänvisas till i nyss nämnda lagrum till de utsläppsvärden som anges i ovan nämnda BAT-slutsatser, däribland punkten 56 (utsläpp till vatten).

Av 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen framgår att dispens från ett begränsningsvärde som avses i 8 §, punkt 1, får ges om det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet. Likaså anges under punkt 2 att dispens får ges enligt ovan om dispensen förenas med ett villkor om att istället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget i sin komplettering inte på något sätt har visat att de åtgärder som behövs för att uppfylla BAT-slutsatsen medför oproportionerliga kostnader, varför slutgiltig ställning inte kan tas i frågan. Länsstyrelsen anser att den tidsbegränsade dispens som bolaget har föreslagit för utsläpp till vatten via koksverksdicket gällande till och med den 31 december 2019 är för lång. Länsstyrelsen motsätter sig därför det. Länsstyrelsen är emellertid beredd att som längst medge dispens till och med den 31 december 2018. Detta för att så långt möjligt samordna den frågan med avgörandet av den pågående uppskjutna frågan om utsläpp till vatten vid mark- och miljödomstolen. Länsstyrelsen vill dock framhålla att då bolaget inte har redovisat tillräckliga skäl som grund för yrkad dispens, kan inte länsstyrelsen nu ta slutgiltig ställning i dispensfrågan

Länsstyrelsen konstaterar vidare att enligt bolagets redovisning skulle en åtgärd med denitrifikation vid koksverkets biorening ge en avsevärd utsläppsminskning av kväveföreningar till Inre Hertsöfjärden. Detta skulle ge en avsevärd förbättring av utsläppssituationen och möjliggöra en förbättring av den ekologiska statusen i Inre Hertsöfjärden. Det kan dock inte uteslutas att det även kan krävas ytterligare åtgärder av bolagets andra utsläpp av kväveföreningar, från Laxviken, till Inre Hertsöfjärden. Bägge utsläppspunkterna, koksverkets biorening samt Laxviken, bedöms vara betydande till Inre Hertsöfjärden, vilket innebär att en åtgärd på den punkt som bolaget anser vara mest betydande inte nödvändigtvis behöver vara tillräcklig. Dessutom anser länsstyrelsen att för en ansökan om dispens från en BAT-slutsats som är bindande för en processdel, i detta fall koksningsdelen, ska det inte vägas in hur motsvarande utsläppsminskning kan uppnås i andra delar av verksamheten. BAT-slutsatsen för koksningsprocessen avspeglar vad som bedömts som möjligt att uppnå med bästa tillgängliga teknik, vilket även innebär att eventuella framtida skyddsåtgärder för andra vattenutsläpp, i detta fall från Laxviken, inte ändrar de krav som ställs i BAT-slutsatsen.

Länsstyrelsen noterar i bolagets komplettering följande på blad nr 6(14): *"En utökad produktion vid koksverket kräver en utbyggnad av anläggningen, vilket även inkluderar gasreningen. Ingen utbyggnad kommer att ske inom den tid för vilken det nu söks tidsbegränsad dispens för kväveutsläppen från koksverkets biorening.*

Betydelsen av koksverkets kväveutsläpp blir mindre vid utökad produktion, då koksverkets kväveutsläpp förväntas minska i förhållande till hela verksamhetens kväveutsläpp."

Länsstyrelsen ställer sig något frågande till det bolaget anfört enligt ovan mot bakgrund av att en produktionsökning, såsom den bolaget beskrivit, normalt sett innebär ökade kväveutsläpp till recipient om inga åtgärder vidtas. Då Inre Hertsöfjärden i nuläget har en dålig ekologisk status kan väl statusen knappast förbättras om kväveutsläppen till denna ökar? Som länsstyrelsen tolkar det hela behövs det omfattande åtgärder av bolaget för att minska kvävebelastningen till Inre Hertsöfjärden för att nå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status år 2021. Enligt det underlag som bolaget redovisat uppfattar länsstyrelsen det som att bolaget i nuläget står för mer än 90 % av kväveutsläppen till Inre Hertsöfjärden.

Länsstyrelsen konstaterar att det i deldom av Umeå tingsrätt, miljödomstolen, den 26 november 2010 (mål nr M 2350-08) i domskälen på sidan 117, såvitt nu är av intresse, framgår bland annat följande avseende utsläpp till vatten till recipienten. *"Miljödomstolen vill i sammanhanget påpeka att det är Inre Hertsöfjärden som i första hand bör beaktas som recipient för bolagets utsläpp till vatten. Allmänheten har tillträde till fjärden och eventuella framtida villkor bör utformas bland annat med tanke på hur fjärden används."*

Bolaget har i sin komplettering ställt sig frågande om huruvida Inre Hertsöfjärden ska anses utgöra recipient för bolagets processutsläpp med hänvisning till att de utfyllnader som skett under 70- och 80-talen bidrar till att denna är en kraftigt modifierad ytvattenförekomst och att man därmed inte bör ställa samma kvalitetskrav som på annat naturligt vatten när dess existens och vattenkvalitet är beroende av bolagets verksamhet. Länsstyrelsen delar inte denna uppfattning utan anser det vara tydligt att vid tiden för nämnda deldom enligt ovan vara klarlagt vilka förhållanden som rådde och domstolen ansåg ändå att Inre Hertsöfjärden skulle räknas som recipient.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att bolaget i sin komplettering anför ett resonemang om en grävd kanal som leder vatten från Bolidens klarningsmagasin som en form av analogi till Inre Hertsöfjärden. Länsstyrelsen påpekar att det resonemanget inte är korrekt då kanalen är konstgjord och inte går att jämföra med Inre Hertsöfjärden.

Länsstyrelsen vill även påpeka att om Inre Hertsöfjärden hade varit en säkerhetsdamm, såsom bolaget försöker framhålla i sin bedömning, så skulle i så fall hela Inre Hertsöfjärden vara tvungen att vara inhägnad där allmänheten inte har tillträde. Länsstyrelsen kan dock konstatera att även inhägnad saknas, vilket slutgiltigt befäster att Inre Hertsöfjärden är recipient.

Länsstyrelsen har i sitt tidigare yttrande (den 27 mars 2015, dnr 551-1682-15) anfört att "Vad beträffar frågan om risk för låga syrgashalter, bedömer länsstyrelsen i likhet med vad som har anförts ovan att bolaget inte har redogjort för sådana risker i Inre Hertsöfjärden. Bolaget har redovisat att en konsekvens av höga ammoniumhalter i naturvatten som ofta förbises är den förbrukning av löst syrgas som en oxidation av ammonium till nitrat orsakar och att betydande ammoniumutsläpp kan under vissa förhållanden bidra till försämrade syreförhållanden. "Bolaget har i sitt bemötande angivit att syreförhållandena är goda i Inre Hertsöfjärden med referens till utförda mätningar vid Gräsörenbron samt kompletterande mätningar (medelvärden för varje punkt) i Inre Hertsöfjärden. Länsstyrelsen vill dock framhålla att syremätningar vid Gräsörenbron är inte rättvisande eftersom det tas på ytvatten, och att det är relativt kraftigt strömmande vatten vid provpunkten. Länsstyrelsen vill även framhålla att det inte fungerar/är missvisande att ta ett medelvärde över hela vattenpelaren då det är det lägsta värdet som räknas. Oftast är det även så att man tar syreprovet nära botten

Länsstyrelsen har den 6 november 2015 anfört följande.

Länsstyrelsens ställningstagande***BAT-AEL 56: Dispens kopplat till utsläpp av totalkväve från bioreningen***

Länsstyrelsen bestrider bolagets ansökan om dispens till och med den 31 december 2020. Länsstyrelsen vidhåller tidigare yttranden där Länsstyrelsen är beredd att som längst medge dispens till och med den 31 december 2018. Bolaget har inte redovisat tillräckliga skäl som grund för yrkad dispens till och med den 31 december 2020 och Länsstyrelsen anser därför att dispens endast kan medges under den tid som bolaget behöver för att anpassa anläggningen till att klara BAT-slutsatsen, dock senast till den 31 december 2018.

Länsstyrelsen har härvidlag även tagit hänsyn till EU-domstolens nyligen meddelade förhandsavgörande i mål C-461/13 om hur miljömålen enligt ramdirektivet för vatten ska tolkas och tillämpas i tillståndsärenden. Det innebär att en dispens enligt industriutsläppsförordningen inte får äventyra uppnåendet av god status/god potential hos en vattenförekomst.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har granskat bolagets yttrande. Nedan redovisas bakgrunden till länsstyrelsens ställningstagande avseende BAT-AEL 56 dispens kopplat till utsläpp av totalkväve från bioreningen.

Enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250) ska utsläppsvärden som anges i slutsatser om bästa möjliga teknik (BAT-slutsatser) i 2 kap. samma förordning gälla som begränsningsvärden. I 2 kap. 5 § hänvisas till BAT-slutsatser i bilaga till Europeiska kommissionens genomförandebeslut 2012/135/EU avseende tillverkning av koks. Vidare hänvisas till i nyss nämnda lagrum till de utsläppsvärden som anges i ovan nämnda BAT-slutsats.

Av 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen framgår att dispens från ett begränsningsvärde som avses i 8 §, punkt 1, får ges om det med hänsyn till var den anläggning som verksamheten bedrivs på ligger geografiskt, anläggningens tekniska egenskaper eller de lokala miljöförhållandena skulle medföra oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan att följa begränsningsvärdet. Likaså anges under punkt 2 att dispens får ges enligt ovan om dispensen förenas med ett villkor om att istället följa ett mindre strängt begränsningsvärde.

Länsstyrelsen anser att bolaget inte har redovisat tillräckliga skäl som grund för yrkad dispens eftersom bolagets kostnads-miljönyttoanalys får anses bristfällig och saknar kostnader och beräkningssätt för införande av denitrifikation för att följa BAT-slutsatsen. Bolaget har därmed inte visat på oproportionerliga kostnader i förhållande till miljönyttan som berör Inre Hertsöfjärden.

Som nämnts ovan konstaterar länsstyrelsen att EU-domstolen har meddelat ett förhandsavgörande ifråga om tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten (mål C-461/13). Det innebär i princip att en dispens enligt industriutsläppsförordningen inte får äventyra uppnåendet av god status/god potential hos en vattenförekomst. Recipienten Inre Hertsöfjärden utgör en sådan vattenförekomst. Vattendelegationen har bedömt att Inre Hertsöfjärden har dålig ekologisk status och ska uppnå miljö-

kvalitetsnormen (MKN) god ekologisk status till år 2021. Som grund för ovan nämnda ekologiska status anges bl.a. näringsämnen. På grund av bristande underlag är det exempelvis oklart huruvida ammoniak är att betrakta som ett särskilt förorenande ämne (SFÄ). Utifrån bolagets redovisade utsläppsmängder kan det inte uteslutas att det redan nu tidvis föreligger risk för att halterna av ammoniak överskrider de i HVMFS 2015:4 angivna gränsvärdena för god status. Vidare kan det inte heller uteslutas att det i Inre Hertsöfjärden föreligger sådana halter av ammoniak som kan innebära risk för toxisk påverkan i vattenförekosten.

Vad beträffar nitratkväve har bolaget endast angett att det utgör ca 80 % av totalkvävet. Det framgår emellertid inte några andra uppgifter om vilka halter som förekommer och om halterna i Inre Hertsöfjärden under någon tid tangerar de kanadensiska begränsningsvärdena. Utöver vad länsstyrelsen i tidigare yttrande har anfört om kanadensiska begränsningsvärden för nitratkväve kan även nämnas relevanta undersökningar genomförda i Nya Zeeland (NIWA, Taihoro Nukurangi, "Updating nitrate toxicity effects on freshwater aquatic species", januari 2013). Dessa gör gällande att påverkan kan äga rum vid vissa nitrathalter. Av nyss nämnda studie framgår exempelvis att akuttoxiska halter kan uppstå vid halter av omkring 20 mg/l och kroniska effekter vid 2,4 mg/l (vid 95 % skydd) respektive 3,8 mg/l (vid 90 % skydd).

Då bolagets utsläpp av kväve från koksverkets bioreningsanläggning redan nu utgör en förhållandevis stor andel av de totala kväveutsläppen från bolagets samlade verksamhet bedömer länsstyrelsen att ny reningsteknik skulle bidra påtagligt positivt till att förbättra den ekologiska statusen i Inre Hertsöfjärden.

Länsstyrelsen anser därför utifrån det underlag bolaget hittills har redovisat att dispens endast kan medges under den tid som bolaget behöver för att anpassa anläggningen till BAT-slutsatsen, dock senast till den 31 december 2018.

Länsstyrelsen har den 18 januari 2016 anfört följande.

Yttrandet är begränsat till frågan om dispens kopplat till utsläpp av totalkväve från bimeringen, BAT-AEL 56. För övriga frågor hänvisar länsstyrelsen till tidigare yttranden däribland den 27 mars, 2 juli och 6 november 2015.

Länsstyrelsens ställningstagande

BAT-AEL 56: Dispens kopplat till utsläpp av totalkväve från bioreningen

Länsstyrelsen anser att det är positivt att bolaget accepterar en kortare dispens än vad de tidigare har yrkat. Länsstyrelsen vidhåller vad myndigheten tidigare har anfört i frågan.

Havs- och Vattenmyndigheten och Miljö- och byggnämnden i Luleå kommun har avstått från att yttra sig.

BOLAGETS BEMÖTANDEN

SSAB har i bemötande den 29 maj 2015 anfört följande.

Såväl Naturvårdsverket som länsstyrelsen har framhållit att det underlag som **SSAB** presenterat inte är tillräckligt för att pröva de yrkande som framställts och att ansökan behöver kompletteras. Beträffande yrkandet om dispens från kravet i BAT-AEL 56 har länsstyrelsen även konstaterat att bolaget inte – som alternativ – framställt något yrkande om tidsbegränsad dispens.

I bemötandet lämnas de kompletteringar som myndigheterna begärt avseende BAT-AEL 51.

Vad beträffar yrkandet om dispens avseende BAT-AEL 56 tillstår **SSAB** att det finns behov av mer kunskap. Detta behov kommer att tillgodoses genom de provotidsutredningar som pågår inom ramen för mål M 2350-08. Nämda provotid avser utsläpp till vatten generellt. Det vill säga även andra utsläpp än det som sker via koksverksdikedet. Enligt bolagets uppfattning krävs det en samlad bild för att pröva det yrkande som bolaget framställt. Det är inte givet att denitrifikation vid koksverkets biorening behövs eller är lämpligt, och det kan också finnas andra åtgärder som är mer ändamålsenliga.

Av ovanstående skäl justerar **SSAB** sitt yrkande till att avse en tidsbegränsad dispens, gällande till och med den 31 december 2019, det vill säga två år efter det att provotidsutredningarna lämnats in till mark- och miljödomstolen.

SSAB återkallar yrkandet om alternativvärde avseende BAT-AEL 56.

SSAB har i bemötande den 30 september 2015 anfört följande.

Naturvårdsverket har bestritt **SSAB**:s yrkande om dispens från kravet i BAT-AEL 56. Som grund för sitt bestridande har Naturvårdsverket framhållit att bolaget inte visat att en skyldighet att uppfylla BAT-slutsatsen ifråga skulle innebära oproportionerligt höga kostnader jämfört med miljönyttan.

Länsstyrelsen har medgett dispens till och med den 31 december 2018.

En jämförelse av kostnader och miljönytta enligt Naturvårdsverkets yttrande kan ske dels generellt, med användning av schablonvärden, dels platsspecifikt beaktande av de speciella förhållanden som råder just vid **SSAB**:s anläggningar i Luleå.

I bilaga A redovisas en generell bedömning, baserad på Naturvårdsverkets rapport 6322 (Monitära schablonvärden för miljöförändringar). Slutsatsen i denna bedömning är att kostnaderna att uppfylla BAT-AEL 56 vid **SSAB**:s anläggningar i Luleå är väsentligt högre än vad som enligt rapport 6322 kan anses vara ekonomiskt motiverat.

Vad beträffar den platsspecifika bedömningen saknas tillräckligt underlag vad avser miljönyttan. I bilaga A redovisas de kunskapsluckor som finns och hur dessa luckor

kommer att kunna fyllas. Som framgår av denna redovisning kommer ett tillräckligt underlag att kunna erhållas i första hand genom de prøvotidsutredningar som pågår och som ska redovisas för mark- och miljödomstolen vid utgången av 2017. Med detta underlag avser SSAB att ansöka om en permanent dispens, under förutsättning att underlaget visar att grund för sådan dispens föreligger.

I bilaga A redovisas även tidsåtgången för att uppfylla BAT-AEL 56; det vill säga tidsåtgången för att installera och ta i drift en denitrifikationsanläggning. Som framgår av denna redovisning skulle det krävas minst två år och sex månader från det att beslut om en sådan anläggning fattats. Med utgångspunkt från handläggningstid för SSAB:s kommande ansökan om permanent dispens om sex månader behöver därmed den nu aktuella, tidsbegränsade dispensen gälla till och med den 31 december 2020.

Även om SSAB:s yrkande inte skulle medges krävs en tidsbegränsad dispens, med hänsyn till den ovan angivna åtgången för att uppfylla BAT-AEL 56. Den tidsbegränsade dispensen skulle i så fall behöva gälla till och med halvårsskiftet 2018 (under förutsättning att bolagets ansökan prövas under innevarande höst).

Yrkande

SSAB yrkar dispens från begränsningsvärdet för summan av kväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket, ut från bioreningen, till och med den 31 december 2020 samt att dispensen ska förenas med ett villkor om att vid normal drift innehålla ett begränsningsvärde om 200 mg/l, analyserat som totalkväve.

SSAB har i bemötande den 22 december 2015 anfört följande.

Naturvårdsverket och länsstyrelsen har bestritt SSAB:s yrkande om dispens från kravet i BAT-AEL 56 till och med 2020. Båda myndigheterna har tillstyrkt dispens under den tid anläggningen behöver anpassas till den angivna BAT-slutsatsen; Naturvårdsverket till halvårsskiftet 2018 och länsstyrelsen till utgången av 2018.

SSAB finner det beklagligt att remissmyndigheterna inte kan se nyttan av ett helhetsgrepp avseende kväveutsläppen från bolagets anläggningar. Bolaget kan dock acceptera justering av dispensyrkandet i enlighet med Naturvårdsverkets medgivande. Yrkandet justeras enligt följande.

SSAB yrkar dispens från begränsningsvärdet för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve i renat processvatten från koksverket, ut från bioreningen, till och med den 1 juli 2018 samt att dispensen ska förenas med ett villkor om att vid normal drift innehålla ett begränsningsvärde om 200 mg/l, analyserat som totalkväve.

SSAB har i bemötande den 12 februari 2016 anfört följande.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har inte haft något att erinra mot bolagets yrkande om tidsbegränsad dispens.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har bestritt yrkandet om tidsbegränsad dispens. Verket har (som SSAB uppfattat det) framhållit att bolaget måste

- uppge vilket av de i 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (2013:250) angivna skälen som bolaget åberopar,
- redovisa kostnaderna för och miljönyttan av att uppfylla BAT AEL 56 i tid (jämfört med motsvarande kostnader och miljö nytta av att uppfylla den först vid dispenstidens utgång) samt
- redovisa kostnaderna för och miljönyttan av att uppfylla BAT-slutsatsen vid dispenstidens utgång.

De av Naturvårdsverket angivna uppgifterna redovisas (bilaga 1). Följande sammanfattning kan lämnas.

SSAB har tidigare, som grund för yrkandet om dispens utan tidsbegränsning, gjort gällande att en kväverening för att uppfylla BAT AEL 56 skulle innebära oproportionerliga kostnader med hänsyn till anläggningens geografiska läge och de lokala miljöförhållandena. Samma skäl åberopas för yrkandet om tidsbegränsad dispens.

Enda sättet att uppfylla BAT-AEL 56 i tid (teoretiskt sett) är att lägga ned koksverket, vilket skulle innebära att i stort sett samtliga SSAB:s anläggningar i Luleå måste tas ur drift, i avvaktan på att koks istället köps in (se nedan), men även negativa konsekvenser för bolagets övriga anläggningar i Borlänge och Lulekraft AB:s kraftvärmeverk i Luleå. En återuppbyggnad av koks batteriet bedöms kosta ca 2-3 miljarder kronor.

Visserligen finns möjlighet att istället köpa koks externt, dock inte till den 8 mars. Dessutom skulle även ett utnyttjande av köpt koks innebära betydande investeringar, liksom risk för andra negativa effekter såsom ökad miljöpåverkan.

Miljönyttan av att uppfylla BAT-AEL 56 i tid är att ett utsläpp av kväve om ca 39 ton per år kan undvikas. SSAB har i bilaga 1 värderat denna miljönytta till ca 1,2 Mkr/år, baserat på ett schablonvärde för vad som får anses vara en rimlig betalningsvilja för att begränsa utsläpp av kväve.

Att kostnaderna för att uppfylla BAT-AEL 56 i tid är oproportionerligt höga jämfört med motsvarande miljönytta får anses uppenbart.

Kostnaderna för att uppfylla BAT-AEL 56 vid dispenstidens utgång - kostnader som SSAB är berett att ta - uppgår till ca 15 Mkr. Motsvarande miljönytta är en minskning av kväveutsläppet med ca 31 ton per år, vilket har värderats till ca 1 Mkr per år, baserat på det schablonvärde som nämnts ovan.

SSAB vidhåller sitt yrkande om tidsbegränsad dispens. Med hänsyn till den tidsbrist som råder yrkar bolaget att mark- och miljödomstolen ska förordna om omedelbar verkställighet av dispensbeslutet.

SSAB har i bemötande den 3 mars 2016 anfört följande.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har tillstyrkt SSAB:s yrkande om tidsbegränsad dispens.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har bestridit SSAB:s yrkande om tidsbegränsad dispens på de grunder som bolaget åberopat, det vill säga att ett uppfyllande av BAT-AEL 56 i tid, jämfört med vid dispenstidens utgång, skulle innebära oproportionerligt höga kostnader med hänsyn till anläggningens geografiska läge och de lokala miljöförhållandena. Verket har dock framhållit att det faktum att det inte är tekniskt möjligt att installera och ta i drift den utrustning som behövs för uppfylla BAT-AEL 56 i tid skulle kunna kopplas till en tredje grund i 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen.

SSAB åberopar även den tredje grunden i 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen, det vill säga att kostnaderna för att uppfylla BAT-AEL 56 i tid jämfört med att uppfylla den vid dispenstidens slut är oproportionerligt höga med hänsyn till anläggningens tekniska egenskaper. Det är inte tekniskt möjligt att installera och drifsetsätta den reningsutrustning som behövs före den 8 mars 2016.

SSAB vidhåller att de två tidigare åberopade grunderna fortfarande kan vara relevanta och anser, i motsats till vad Naturvårdsverket uppfattat, att det kan finnas skäl att medge dispens även på dessa grunder. Att de tidigare grunderna för dispens fortfarande kan vara giltiga beror inte enbart på att kostnaderna i sig är höga utan även på att miljönyttan är förhållandevis liten. Detta i sin tur hänger samman med framför allt anläggningens geografiska läge vid Bottenviken, där utsläpp av kväve ger mindre effekter än längre söderut. Att SSAB likväl valt att frånfalla sitt yrkande om obegränsad dispens och istället yrka en tidsbegränsad dispens beror på den osäkerhet som finns om förhållandena i Inre Hertsöfjärden.

DOMSKÄL

BAT-AEL 51

SSAB har ansökt om ett s.k. alternativvärde i förhållande till BAT-slutsas nr 51.

Begränsningsvärdet i denna slutsats är kopplat till att värdet bestäms med den s.k. Mohrhaurmetoden vid mätning av stoftutsläpp från släcktor. Bolaget vill, i stället för Mohrhaurmetoden, i enlighet med vad som närmare redovisats i ansökan använda en modifierad version av svensk standard (SS-EN 13284-1). Standarden bygger på isokinetisk provtagning, vilket innebär att det vid mätning är samma sughastighet i sondspetsen som strömningshastigheten i kanalen. Modifieringen i förhållande till standarden omfattar hur provgasflödet ställs in, störningsfria raksträckor

och förhållandet flöde/gashastighet vid bestämning av gashastighet med pitotrör. Vidare har antalet mätpunkter, vid mätning i det gamla släcktornet, representerat enbart halva utströmningsarean. I det nya släcktornet, som tagits i drift under hösten 2015, har förfarandet ändrats så att mätpunkterna (24 stycken) motsvarar hela utströmningsarean.

SSAB menar att föreslagen mätmetod är mer ändamålsenlig och resulterar i något högre värden än Mohrhauermetoden. Bolaget har också låtit Lennart Hällgren vid konsultföretaget METLAB miljö AB, som oberoende sakkunnig, avge ett utlåtande avseende aktuella mätmetoder. I utlåtandet framförs sammanfattningsvis följande. De mätförhållanden som råder i släcktorner är utan tvekan problematiska och leder till högre mätosäkerhet än vid mätning i rökgaskanaler. Detta gäller oavsett vilken mätmetod som används. Trots vissa avvikelser vid tillämpning av den isokinetiska metoden SS-EN 13284-1 bedöms den ge ett väsentligt säkrare värde på stoftutsläppet än Mohrhauermetoden. Den största svagheten med Mohrhauermetoden är att stoftutsläppet underskattas på grund av att provtagaren inte fångar upp och avskiljer alla partiklar. Det är främst de finare partiklarna (PM10) som förloras.

Naturvårdsverket har anfört att man bedömer att den föreslagna mätmetoden kan användas för det nya släcktornet som alternativ till den metod som anges i slutsatsen utan att det ger ett mindre strikt utsläppskrav än i BAT-slutsatsen. Länsstyrelsen har godtagit bolagets yrkande om alternativvärde för mätning av stoft från släcktornet och framhåller att de eventuella justeringar av mätningar som kan komma ifråga inte får innebära att mätning inte sker på hela utströmningsarean.

Domstolen noterar att det i vissa BAT-slutsatser, som t.ex. den i målet aktuella BAT-AEL 56, uttryckligen angivits att mätning kan ske enligt en anvisad mätmetod (här en tysk DIN-norm) eller ”varje annan nationell eller internationell standard som säkerställer att uppgifter av likvärdig vetenskaplig nivå tillhandahålls.”

Mark- och miljödomstolen delar remissmyndigheternas bedömning att ett alternativvärde för utsläpp av stoft från släcktornet på mindre än 25 g/ton koks mätt i enlighet med vad bolaget här presenterat inte medför högre utsläppsnivåer, under

normala driftsförhållanden, än om verksamheten skulle följt i industriutsläppsförordningen föreskrivet begränsningsvärde (1 kap. 8 §, 2 kap. 4-5 §§ industriutsläppsförordningen). Ett sådant värde kan därför föreskrivas. Alternativvärdet framgår av domslutet.

BAT-AEL 56

BAT-slutsats nr 56 föreskriver för förhandsrenat restvatten från koksugnsprocessen och reningen av koksugns gasen en tillämpning av biologisk restvattenbehandling med integrerad denitrifierins-/nitrifieringssteg. BAT-relaterad utsläppsnivå för summan (totalkväve) av ammoniakkväve ($\text{NH}_4^+\text{-N}$), nitratkväve ($\text{NH}_3^-\text{-N}$) och nitritkväve ($\text{NH}_2^-\text{-N}$) är < 15–50 mg/l.

Vid SSAB:s koksverk finns en biologisk reningsanläggning för att rena processvattnet innan det släpps ut i recipienten. Reningsanläggningen arbetar enligt aktiv slammetoden. I bioreningen sker nitrifikation men ingen denitrifikation. Att bygga och driftsätta en denitrifikationsanläggning uppges ta 2–2,5 år. SSAB ansöker om dispens till och med den 1 juli 2018 från den BAT-relaterade utsläppsnivån för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve och yrkar att dispensen ska förenas med ett villkor. Villkoret ska, enligt bolaget, vara att utsläppet vid normal drift ska innehålla ett begränsningsvärde om 200 mg/l, analyserat som totalkväve.

Grunden för bolagets yrkande om alternativvärde och om dispens är att det skulle innebära oproportionerliga kostnader att i tid, dvs. senast den 8 mars 2016, uppfylla BAT-AEL 56 med hänsyn till anläggningens geografiska läge, dess tekniska egenskaper och de lokala miljöförhållandena.

Enligt SSAB är enda sättet att i rätt tid uppfylla BAT-AEL 56 att lägga ner koksverket. En sådan nedläggning skulle innebära att i stort sett alla SSAB:s anläggningar i Luleå måste tas ur drift i avvaktan på att koks i stället köps in. Det skulle även få konsekvenser för övriga anläggningar i Borlänge och Lulekrafts AB:s kraftvärmeverk i Luleå. En återuppbyggnad av koks batteriet bedöms kosta ca 2–3 miljarder kronor.

Miljönyttan av att uppfylla BAT-AEL 56 är enligt bolaget att ett utsläpp av kväve om ca 39 ton per år kan undvikas. Bolaget har värderat denna nytta till ca 1,2 miljoner kr per år.

Naturvårdsverket har i sitt sista yttrande återigen bestritt att dispens kan medges avseende BAT-AEL 56, men påpekar att det finns faktiska omständigheter som kan kopplas till anläggningens tekniska egenskaper som medför att kostnaderna skulle kunna bedömas som oproportionerliga i förhållande till miljönyttan. Länsstyrelsen har medgett att dispens kan meddelas till utgången av 2018.

Mark- och miljödomstolen anser sig enbart kunna pröva tidsbegränsning av en dispens enligt vad bolaget yrkat varför prövningen enbart kommer att behandla frågan om dispens till och med den 1 juli 2018.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att den befintliga reningsanläggningens tekniska egenskaper dvs. att den saknar denitrifikationssteg medför att kostnaderna för att klara kraven i tid är oproportionerliga i förhållande till miljönyttan. Det finns således förutsättning för att meddela dispens från den BAT-relaterade utsläppsnivån för summan av ammoniakkväve, nitratkväve och nitritkväve. Det har inte framförts några erinringar mot bolagets förslag till villkor under dispensstiden. Föreslaget villkor framstår som godtagbart i förhållande till dagens utsläpp. Dispensen ska därför förenas med ett villkor bolaget förelagit. Utformningen av dispensen och begränsningsvärdet framgår av domslutet.

Verkställighet

SSAB har yrkat att vad mark- och miljödomstolen förordnar ska gälla även om domen överklagas.

Mot bakgrund av att BAT-slutsatser för järn- och stålindustrin har beslutats den 28 februari 2012 och offentliggjorts den 8 mars 2012 och ska följas senast den 8 mars 2016 finner domstolen skäl att förordna om domen ska gälla även om den överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 425)

Överklagande – på grund av mellankommande helgdag – senast den 29 mars 2016.

Nils-Gunnar Elisson

I domstolens avgörande har rådmannen Nils-Gunnar Elisson och tekniska rådet
Lena Nilsson deltagit.

SSAB

F-beret, Grt
SSAB, Luleå
Tjänsteställe, Handläggare
Miljö, Karin Lundberg

Rapport

Datum
2014-11-24

Blad nr.
5110

Arkiverad

Till det nya släcktornet kommer en ny släckbassäng att utformas med två parallella bassänger. Under normal drift används bägge bassängerna. Vid underhåll går det att köra på en bassäng. Släckvattnet kommer att filtreras genom korgar innehållande koksgrus för att avskilja fina partiklar, som annars följer med släckvattnet och går iväg som stoftemission. För kontinuerlig rengöring av släckvattenbassängen kommer automatiska skrapspel att användas. Den nya släckbassängen ökar avskiljningskapaciteten av partiklarna.

BAT-kravet på stoftutsläpp från släcktorrn på < 25 g/ton koks, har varit mycket centralt i samband med kravställande vid upphandling av det nya släcktornet. BAT-nivån bedöms därför kunna uppnås med det nya släcktornet.

Mätmetod

SSAB mäter idag stoftutsläppen från släcktornet genom en modifierad metod av stoftstandarden SS-EN 13284-1. Denna standard bygger på isokinetisk provtagning, vilket innebär att det är samma sughastighet i sondspetsen som strömningshastigheten i kanalen. I Tabell 1 redovisas de viktigaste avvikelserna från SS-EN 13284-1 vid stoftmätning i koksverkets släcktorrn¹. Modifieringarna är nödvändiga eftersom förutsättningarna att mäta stoftutsläpp i släcktornet är mycket speciella. Viss anpassning av mätningen kommer att bli nödvändig när det nya släcktornet är på plats.

¹ Lennart Hållgren, METLAB.

Tabell 1. Beskrivning av avvikelser från mätmetoden SS-EN 13284-1.

	SS-EN 13284-1	Avvikelse
Isokinetisk provtagning	Hastigheten för den gas som suggs in i sondspetsen ska vara densamma som gashastigheten i kanalen. Stoftets masströghet kan i annat fall orsaka ej representativa förhållanden. Ett annat skäl är att provtagningen ska vara flödesproportionell.	Provgasflödet ställs in på en konstant nivå, tillräckligt hög för att klara isokinetiska förhållanden vid den högsta hastigheten då troligen även stofthalten är som högst. Det är orimligt att kunna reglera provgasflödet efter de stora och snabba förändringar i gashastigheten som förekommer i släcktornet. Vid utvärderingen studeras endast det vi kallar för "effektiv provtid" då vi har ett mätbart flöde vilket brukar vara den period släckvagnen står inne i tornet (ca 5-6 minuter per släckning). Den uttagna provgasen mellan dessa perioder räknas inte med vid utvärderingen. På detta sätt erhålls bättre flödesproportionellitet.
Antal provtagningspunkter	Standarden föreskriver 4 punkter per m ² för rektangulära kanaler men en fotnot anger att "för stora kanaler är 20 provtagningspunkter normalt tillräckligt".	Provtagning utförs med tre parallella provtagningsutrustningar som monteras från släcktornets ena långsida. De tre provtagningssonderna traverseras i tre olika punkter under varje prov som omfattar en serie (10-11 släckningar). De totalt 9 punkterna är fördelade över halva utströmningsarean (från den södra släcktornsväggen och fram till bafflarnas nock).
Måtförhållanden (störningsfria raksträckor)	Provtagningsplanet ska ligga så långt nedströms och uppströms som möjligt från varje störning som kan ge upphov till riktningssändringar i flödet.	De störningsfria raksträckorna före och efter mätplanet är alltför korta för att åstadkomma bra måtförhållanden. Hur detta påverkar resultatet är svårt att avgöra men det ger utan tvekan en ökad mätosäkerhet.
Flöde/ Gashastighet	Vid bestämning av gashastigheten med pitotrör ska tryckskillnaden (dynamiske trycket) vara minst 5 Pa. Antalet mätpunkter i rektangulära kanaler ska vara minst 16.	Mellan släckningarna är hastigheten alltför låg för att kunna mätas med pitotrör. Vi utvärderar därför endast de perioder vi har mätbar hastighet vilket brukar vara 5-6 minuter per släckning (samma effektiva provtid som stofthalten baseras på). Flödesmätning utförs kontinuerligt med tre separata pitotrör före bafflarna. Pitotrörerna är fixerade i en fast punkt under hela mätningen (totalt tre mätpunkter).

Minimikraven för stofhalt till luft enligt BAT grundar sig på Mohrhauers icke isokinetiska mätmetod (tidigare VDI 2303). Ingen jämförande mätning har genomförts, men mycket talar för att mätning med en modifierad SS-EN 13284-1, som SSAB tillämpar idag, ger en högre stofhalt än vad mätning med Mohrhauer-metoden skulle ha gjort.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.